

FILATELIST št. 28

Glasiilo Filatelističnega društva Idrija

10. maj 2015

VSEBINA

<i>NAŠIH 65 LET JE MIMO</i>	- Franci Jereb	3
<i>TURIZEM V IDRIJI 1</i>	- Olivera Mirković	5
<i>TURIZEM V IDRIJI 2</i>	- Franci Jereb	7
33. FESTIVAL IDRIJSKE ČIPKE	- Olivera Mirković	10
<i>GEOPARK IDRIJA</i>	- Martina Peljhan	14
<i>OB 200. OBLETNICI ROJSTVA dr. FRANCA MOČNIKA</i>	- Milojka Magajne	16
FILATELISTIČNA KARIKATURA	- Silvester Bajc	6, 18
<i>ZNAMENITI NARAVOSLOVEC BALTHASAR HACQUET</i>	- Nikolaj Jereb	19
FILATELISTIČNA OBELEŽJA FD IDRIJA 2013 – 14	- Ljubo Ukmar	25
MEDDRUŠTVENI FILATELISTIČNI PIKNIK	- Franci Jereb	28
FD IDRIJA NA SVETOVNEM SPLETU ŽE 5 LET	- Srečko Kogoj	33
<i>ZAPISANO OSTANE</i>	- Nikolaj Jereb	34
<i>TRIJE REKORDI</i>	- Janko Štampfl	37
<i>POZDRAVI OD TU IN TAM</i>	- N. Jereb, L. Kokošar	41
<i>V spomin - STANKO KOVAČIČ – FISH</i>	- Vojko Rejc	42
<i>SVETOVNI ČIPKARSKI KONGRES OIDFA 2016 V SLOVENIJI</i>	- Franci Jereb	44

FILATELIST je glasilo Filatelističnega društva Idrija, p. p. 111, 5280 Idrija.

Izhaja vsaj enkrat letno v nakladi 100 izvodov.

Mnenja avtorjev člankov so neodvisna od stališč upravnega odbora FD Idrija.

Odgovorni urednik: Franci Jereb. Tehnični urednik: Ljubo Ukmar.

Lektor: Janez Kavčič. Tisk: Ljubo Ukmar.

NAŠIH 65 LET JE MIMO

Franci Jereb, predsednik FDI

Že nad 65 let se torej filatelisti organizirano družimo in delamo. Prvi dve desetletji so se naši predhodniki trudili z osnovami filatelije, z zbiranjem torej. V dokaj zaprti deželi je bilo že to težko, vsaj za tuje znamke. Drugih dvajset let so se v društvu menjavale generacije. Ustanovitelji so izpopolnjevali svoje zbirke, zelo številčne, privlačne in tudi zelo kvalitetne. Mlajša generacija pa je počasi prevzemala funkcije v društvu in si zamislila nov osrednji smisel društva, ki ga uresničuje že

od leta 1989 dalje: filatelistično spremljanje naših krajev, njihove zgodovine in ljudi, pa tudi sprotnih dogodkov v obeh občinah, Idrija in Cerkno. Pri tem poskušamo s predlogi za upodobitev lokalnih tem vplivati tudi na emisijsko politiko poštnih vrednotnic Pošte Slovenije. Začetnik in glavni izvajalec tega dela je bil predsednik Niko Jereb in skupina okrog njega (Vojko Rejc, Ljubo Ukmar, ...) Sam sem leto in pol mlajši od društva. Kljub včlanitvi sredi sedemdesetih let sem bil prvih 20 let in več le bolj pasiven član. Kasneje pa sem se vse pogosteje vključeval v debate odbornikov pri kavi po nedeljskih sestankih. Delavne kolege je jezilo, da le uživam v debatah in nič ne delam. Kljub mojemu dolgem upiranju so me končno našli v slabem trenutku in sem pristal na članstvo v odboru in na predsedniško funkcijo. Kaj kmalu sem ugotovil, da je dela toliko, da zbirateljska funkcija filatelije postane kar hudo zapostavljena. Vendar je delo zanimivo. Večini ljudi ni jasno, kaj lahko počneš s »prekladanjem znamk«. Včasih jim povem, da pisatelji pišejo črtice in romane o dogajanju okrog njih, slikarji slikajo slovesne trenutke, fotografi jih fotografirajo, dramatik predstavi jo veseloigro ali dramo o njih, haiku pesniki napišejo trivrstičnico o vzdušju ob dogodku, opravljivci obeh spolov opravljajo nepomembne detajle o udeležencih, filatelisti pa izdamo ilustrirano ovojnico, poštni žig in znamko na temo dogodka, da v svet zaide kaka beseda o Idriji, ki živi svoje življenje po novem, vendar z zavestjo svoje bogate tradicije. Dokumentiramo in promoviramo torej domače dogajanje na svoj način.

V 2014, to je v 65. letu našega delovanja, smo nadaljevali z že vpeljano frekvenco projektov, ki jih predstavljamo v tem Biltenu. Preberite si o:

- * januarski izdaji maksimum karte ob promociji priložnostne znamke rednega programa Pošte Slovenije iz serije Turizem,
- * priložnostni izdaji ob Festivalu idrijske čipke,
- * izdaji v počastitev praznika Občine Idrija s predstavitev Geoparka Idrija,
- * izdaji v počastitev praznika Občine Cerkno ob 200. obletnici rojstva

- matematika, domačina, viteza Franca Močnika,
- * izdaji v počastitev društvene obletnice, proslavljene z meddruštvenim piknikom skupaj s poštnimi delavci.

V letu 2015 bo idrijski Rudarski orkester slovesno proslavil svojo rekordno 350. obletnico, praktično neprekinjenega delovanja, nad 5x višjo od naše. Take obletnice nima nihče drug, razen mogoče godba kakega kralja je morda starejša. Seveda jo bomo pomagali zaznamovati.

V naši občini pa je ob našem še 148 registriranih društev, družin in klubov – žal nekatera med njimi že dolgo spiyo. Starejša od nas so še gasilska društva in lovske družine. Naše starosti, od septembra 1949, pa je nekako še planinsko društvo in ribiška družina. Točnejšo primerjavo prepuščam zgodovinarjem, saj marsikatero društvo nadaljuje delo in tradicije pred vojno drugače poimenovanih skupin – slovenska društva so bila pred letom 1945 itak skoraj 20 let prepovedana.

V tekočem letu bomo poskusili slediti domačemu dogajanju, Rudarski godbi kot že rečeno, Festivalu idrijske čipke in odločitvi Pošte Slovenije, da letos v svojem programu izda kar dve znamki na temo Idrije: Balthasar Hacquet in idrijski žlikrofi, ter na eno cerkljansko temo: šebreljski želodec. Naslednje leto pa bomo zapluli v ocean Svetovnega kongresa klekljaric v Sloveniji.

TURI ZEM V I DRIJI 1

Olivera Mirković, Center za idrijsko dediščino

Idrija je privlačno in zanimivo mesto, ki na vsakem koraku ponuja obilo možnosti za raziskovanje in sprostitvev. Ponaša se z ugodnimi naravnimi danostmi, kulinaričnimi dobrotami in izjemnim bogastvom tehniških in kulturnozgodovinskih znamenitosti. Velja za najstarejše rudarsko mesto na Slovenskem, saj so se prvi rudarji tu naselili že ob koncu 15. stoletja. Njena zgodovina je neločljivo povezana z več kot petstoletnim pridobivanjem dragocenega živega srebra. O začetku rudarjenja in nastanku mesta pripoveduje legenda o škafarju, ki naj bi leta 1490 pri namakanju škafov v studencu po naključju zajel živo srebro. Idrijčani so rudarjenje po petsto letih opustili in razvili nove uspešne dejavnosti, a kljub temu se še vedno ohranja živa vez z rudarskimi tradicijami.

Antonijev rov – turistični rudnik je odprt za obiskovalce in spada med najstarejše ohranjene vhode v rudnik na svetu. Obisk rova omogoča pristno doživetje idrijskega knapovskega podzemlja. Gostje si ob prihodu v nekdanji prizivnici najprej ogledajo kratek film o poltisočletnem rudarjenju. Oblečeni v površnike in s čeladami se nato z vodnikom podajo na enourni ogled jame. Spotoma odkrivajo skrite kotičke z dragoceno cinabaritno rudo, občudujejo svetleče kapljice samorodnega živega srebra in spoznavajo stare načine rudarjenja. Na koncu rova si ogledajo še edinstveno jamsko kapelo iz sredine 18. stoletja.

V nekdanjem rudniškem gradu **Gewerkenegg** iz 16. stoletja danes domuje **Mestni muzej Idrija**, ki s svojimi stalnimi zbirkami obiskovalce popelje skozi zgodovino območja in rudnika ter jim predstavi znamenito idrijsko čipko. Vabi vas še v rudarsko hišo, Jašek Frančiške, na ogled Kamšti in Partizanske tiskarne na Vojskem. Ustavite se lahko še v Akvariju M in Vojnem muzeju.

UMETELNA IDRIJSKA ČIPKA

V preteklosti je bila prodaja klekljanih idrijskih čipk dodaten vir zaslužka v skromnih rudarskih družinah. Danes so čipke cenjene kot kulturni, etnološki in tehnološki biser, v svetu pa so prepoznavne na področju protokolarnih, poslovnih in osebnih daril. Idrijsko čipko prepoznamo po znaku geografska označba Idrijska čipka. Domačini veččino klekljanja idrijske čipke ohranjajo živo in prisotno z junijskim tradicionalnim mednarodnim **Festivalom idrijske čipke**. Bogato ponudbo idrijskih čipk najdete v **številnih trgovinah** po Idriji in v **Čipkarski šoli Idrija**.

KULINARIČNO RAZVAJANJE

V Idriji in okolici ponujajo pestro ponudbo lokalnih kulinarčnih specialitet kot so zeljševka, ocvirkovca, smukavc in štruklji. Najbolj poznani pa so **idrij-**

ski žlikrofi, ki se ponašajo z evropsko zaščito ter statusom »jedi višje kakovosti«. Za lažjo prebavo poskusite še **geruš**, tradicionalno pelinovo grenčico idrijskih rudarjev.

NEOKRNJENA NARAVA VABI

Ob vodnem kanalu **Rake** se lahko sprehodite "**Po poti idrijskih naravoslovcev**" od Idrije do Divjega jezera. Ob vstopu ne spreglejte **Scopolijevega spominskega vrta**, ki hrani prave naravne zaklade, ki so jih odkrili številni **naravoslovci** in **botaniki**, ki jih je v Idrijo privabil bogati svet flore in favne.

Idrija s svojo bližnjo okolico je tudi izhodišče za raziskovanje **kamnin** in ostalih **geoloških posebnosti** tega območja. **Geopark Idrija** skrbi za ohranjanje in izobraževanje o naravi ter oživljanje in razvoj podeželja. S slikovito naravo in čistimi vodami nudi številne možnosti za pohodništvo, kolesarjenje, ribolov in še marsikaj. Bogastvo redkih rastlin in živali, z geološkimi posebnostmi, edinstvenimi kulturnimi in tehničnimi spomeniki ponuja obilo možnosti za aktivne raziskovalce.

Domačini pogosto pozabimo kako posebna je naša okolica. Na to nas ponavadi spomnijo šele priznanja drugih. Idrija je v preteklih letih prejela številne pomembne nazive in priznanja. Med najvidnejšimi je prav gotovo naziv **EDEN** (Evropska destinacija odličnosti), ki si ga je prislužila z dolgoletnim uspešnim oživljanjem nepremične kulturne dediščine. Istega leta, 2011, je Idrija prejela tudi naziv **Alpsko mesto leta**, ko se je občina Idrija zavezala k trajnostnemu razvoju območja. Junija 2012 pa je bila Idrija skupaj s španskim Almadénom vpisana še na **UNESCO Seznam kulturne in naravne dediščine**. Našemu rudniku in rudarski dediščini so bile z vpisom na ta prestižni seznam tako priznane izjemne univerzalne vrednote, celovitost in avtentičnost zapuščine večstoletne tradicije kopanja rude in pridobivanja živega srebra.

TURIZEM V IDRIJI 2

Franci Jereb

Kot prepričan lokalpatriot sem vesel bogastva, ki ga Idrija lahko prikaže svetu. Kot filatelist slavim napredek turizma v Idriji ob izdaji Idrijsko turistične znamke. Kot svetovni popotnik, ki so mu znane popotniške potrebe in možnosti v razvitih turističnih okoljih pa si ne morem kaj, da ne bi napisal naslednjih vrstic.

Že iz zgodovine Idrije se vidi, da so Idrijo opisovali tujci, ki so že v času, ko je bil turizem še hud napor, prišli na ogled mesta in se nad njim navduševali. Celo nekaj pohval hotelskih storitev izpred več kot stoletja ali treh se najde v zapisih. Kako pa je s turizmom v kotlini danes?

Res je povsem očitno, da imamo Idrijčani izjemno zgodovinsko dediščino, ki je turistično zanimiva in nam jo uspeva odlično predstaviti, jo umestiti med svetovno dediščino in jo tako zaščititi. Ponujamo bogastvo tehnične zgodovine, ob njej nekaj manj poudarjamo izjemnost naše socialne in medicinske zgodovine, ki je v 18. in 19. stoletju prehitevala evropsko raven. Čipkarstvo in kulinarika plemenitita ogled strojev, jam in starih postopkov rudarjenja. Tudi naravne danosti okoliškega hribovja in gozdov nudijo lepe možnosti pohodništva in z naravo povezanih rekreacijsko športnih dejavnosti. Tehnika torej, hrana in zelene počitnice so naš adut.

Vse to imamo in vsako leto lahko naštejemo nekaj deset tisoč obiskovalcev, ki so prišli pogledat drobce te dediščine. Pa so bili obiskovalci zadovoljni s tem? Z ogledanimi zanimivostmi vsekakor. Med žvečenjem sendviča od doma, sede na škarpi pod gradom, pa so venomer pogledovali na uro, kdaj morajo biti na avtobusu, ki jih bo slalomsko izpeljal iz naših dolin nazaj v njihov svet. Težko bi namreč dobili prenočišče pri nas, da bi začutili tudi prijetnost večerov in juter v Idriji in si sproščeno vzeli naslednji dan za ogled klavž in mogoče še naslednji za kako drugo zanimivost. Imamo torej bolj prehodni ekspresni turizem, primeren za šolske in upokojske izlete, ter za medpotne postanke turističnih avtobusov tujcev, ki jim ni odveč ožja cesta in se odpravijo skozi naše strme doline. Roko nas srce: takega turizma je svet poln. In tudi pri nas bo še ostal. A nekaj bi temu morali dodati, saj imamo gostitelji še močnejši razlog od turistov, da s tem ne moremo biti zadovoljni. Toliko vložnega časa in sredstev v predstavitev in ohranjanje naših zanimivosti bi se nam moralo poplačati z nekaj več pri nas porabljenega turističnega denarja. To pa je možno le, če se poprečen popotnikov čas, prebit v Idriji, podaljša vsaj preko enega dneva. Moja fantazija: vsak teden 10 avtobusov potnikov v Idriji, ki prespijo eno do dve noči pri nas. Skupine belgijskih in angleških upokojsencev, ki živijo po en teden v Idriji ob rekreacijskih programih. Trenutno nepredstavljivo (in zato le fantazija).

Predvidim 3 avtobuse potnikov, ki bi radi prespali pri nas. Pregledam uradno ponudbo prenočišč v centru mesta in vidim, da je šele pri 4 ponudnikih skupaj (več jih v centru ni) prostor za en avtobus ljudi, če seveda nimajo ti gostinci skupaj že več kot 2 parov individualnih gostov, in če so se avtobusni potniki pripravljani razporediti po 2, 3 ali več v razpoložljivih sobah. Drugi avtobus turistov bi moral porazdeliti med 2 ponudnika na grebenu Ledinskega Razpotja. Za tretji avtobus pa bi moral že do Želina in Cerkna.

V Idriji je sicer kar primerno število gostiln z ustrežno prehransko ponudbo. Imajo pa skoraj vsi ponudniki resen problem s primerno hitro postrežbo obroka 50 ljudem, kolikor jih je na enem avtobusu. To lahko ilustriram s primerom. Nekega nedeljskega dne me je doletela naloga urediti kosilo angleškim potnikom v velikem avtobusu (najprej so me ustavili za manjši nasvet glede poti, za tem pa so me preizkusili še intenzivneje). Šli so na kosilo v Postojno, ker v eni uri nisem uspel dobiti pri gostincih boljše ponudbe od 3 različnih menujev, potniki pa so imeli še druge želje.

Kaj torej po mojem mnenju manjka, da bomo imeli turistično infrastrukturo primerljivo s turistično razvitim svetom?

Manjka hotel, najbolje le motel, boljši od hostela in cenejši od poslovnega hotela (oboje imamo), kjer bi bivanje ene osebe na noč stalo 30 do 40 evrov in bi lahko sprejel kakih 160 ljudi. Zakaj 160? Da lahko nastani do 3 avtobuse polne potnikov, čeprav ima že nekaj svojih individualnih gostov. Ta motel bi se vključeval v širšo evropsko ali svetovno verigo nastanitvenih kapacitet, ki ima svoj medmrežni rezervacijski sistem. V avli tega motela bi oglaševali in delovali turistični delavci z vabili na ogled naših lepot. Tako vabilo bi bilo zapisano že v medmrežnem katalogu.

Manjka urejen avtokamp za nekaj potovalnih prikolic.

Manjka parkirišče za 5 do 10 avtobusov, ki v Idriji skoraj nimajo kam.

Manjka možnost postrežbe do 50 (100?) prehodnih potnikov naenkrat, brez daljše predhodne rezervacije.

Seveda bi vse to moralo zrasti na zasebni poslovni iniciativi in ne po odloku občine in njenih agencij. Država in občina bi morali kvečjemu le s prijazno administrativno ali lokacijsko pomočjo sodelovati z ljudmi, ki bi se v to avanturo poklicno spustili, ali bi celo morali - kot Milkina vijolična maskota v reklamah za čokolado - nekatere ljudi malo dregniti, da se odločijo v to smer. Vsi Idrijčani bi si takoj zapomnili, da je, recimo, avtokamp pri Zagodu (v Ljubevču, na ... , pri ...), motel v Forššuli (pod gradom ..., na Lenštatju ...), avtobusi parkirajo v, velike skupine potnikov so hitro postrežene pri)

Na tak način bi Idrija tudi poslovno imela od turizma večji uspeh, pa še planirano privabljanje in razvijanje (moderen turistični izraz) skupin bi bilo omogočeno.

Menim, da je v Idriji tudi obilo prenočišč za turiste, ki niso nikjer zapisana. Popotniki smo svoje rezervacije vse bolj vajeni delati na internetu. Obstaja kar nekaj mrež, na katerih lahko po celem svetu najdeš, recimo, hišo ali stanovanje, v kateri bo, na primer, en teden bivalo 9 ljudi na poti. **Vrbo.com** je zelo uporabna mreža. Če pa pogledamo koliko praznih idrijskih hiš ali razpoložljivih sob je tam prijavljenih, vidimo, da ni nobene. Prijavljenih je šele 7 slovenskih krajev s 570 ponudbami. Vodi Bled z nad 250 ponudbami (med katerimi so iz meni neznanih razlogov številne koroške in tržaške). Idrija bi bila lahko osma v Sloveniji na vrbo.com. Mogoče bi bilo tu potrebno nekaj računalniško organizatorske pomoči zasebnikom. A ta stran je le ena izmed več obstoječih.

No, te stvari so mi že dolgo ležale na srcu. Marsikdo bo rekel da so čista fantazija. Pa niso, saj po svetu obstajajo v krajih, ki popotnikom nimajo kaj posebnega ponuditi, razen postelje in hrane.

Nadaljujmo, če smo imeli voljo pripeljati turizem do sedanje stopnje.

33. FESTIVAL IDRIJSKE ČIPKE

Prenovljeni Festival z vrsto novih dogodkov pozitivno sprejet
Olivera Mirković, Center za idrijsko dediščino

Življenje slehernega je popotovanje v nenehnem iskanju in ustvarjanju presežnega. Želimo si početi izjemne stvari, a prava umetnost, inovativnost in veščina je - znati vsakdanje stvari delati izjemne. Le tako lahko v času pustimo tudi svojo sled.

V Idriji smo to od nekdanj znali!

To dokazujeta izjemna zgodovina našega mesta in naša – idrijska čipka. Nastajanje te čarobno krhke, filigransko izpopolnjene umetnine je do zadnje niti prepojeno s hrepenenjem človeka po presežnem. Subtilno nam odstira vpogled v svoje lastno ustvarjalno popotovanje; od tedaj, ko ji oblikovalka vzorca vdahne njeno dokončno obliko, ko jo izkušene roke klekljarice ustvarijo v kot dih prosojno umetnino, do tedaj, ko jo, dokončano, v estetskem užitku pobožajo oči ljubitelja lepega. Njena pot je dosegla cilj, ko jo s spoštovanjem polagate na najbolj vidna mesta v svojih domovih ali ponese s seboj v kovčku kot dragoceno in prestižno darilo svojemu poslovnemu partnerju ali prijatelju v tujino.

Od 20. do 22. junija 2014. leta je v Idriji potekal 33. festival idrijske čipke, ki ga je letos prvič organiziral Center za idrijsko dediščino. Festivalsko dogajanje je zaznamovala obilica dogodkov, ki so pritegnili obiskovalce od blizu in daleč. Letošnji festival je bil zasnovan z željo po spremembah, po novi, mladostni energiji, kar se je izkazalo za odličen pristop, saj je Idrijo obiskalo veliko število ljudi.

V času festivala je bilo izvedenih več kot 40 najrazličnejših strokovnih in zabavnih dogodkov. Naslov otvoritvene slovesnosti, ki je bil hkrati tudi rdeča nit festivala je bil »Čipka je potovanje - v svet in spet k sebi.«

Na gradu Gewerkenegg se je istočasno odprlo **14 festivalskih razstav**. Razno-like in izjemno kakovostne in privlačne razstave so obiskovalce popeljale na pravo potovanje: od spominov na preteklost do pogleda v prihodnost. Razstave so oblikovali tako otroci kot že uveljavljeni razstavljavci, vsi pa so se izkazali z inovativnimi pristopi k prikazu klekljanih izdelkov. Za razstave v Čipkarski šoli Idrija, Mestnem muzeju Idrija in v Galeriji nad knjižnico so bile

obiskovalcem na voljo skupne vstopnice. V primerjavi z letom poprej se je prodalo skoraj 250 vstopnic več.

Čipkarska šola je predstavila priročnik Idrijska čipka ozki ris ter pripravila klekljarsko delavnico za odrasle.

Tradicionalno nedeljsko **državno tekmovanje v klekljanju** je potekalo v novem, dopoldanskem terminu, kar se je izkazalo za dobro potezo, saj so tekmovalci na Ahacijevem trgu zaradi ustrežnejših pogojev lažje dokazovali svoje spretnosti. Tekmovanja se je udeležilo 122 otrok in 25 odraslih.

Certifikat geografske označbe je prejelo 28 klekljaric, ki bodo v prihodnje svojo čipko lahko označevale z le-to označbo.

V sodelovanju z Naravoslovnotehniško fakulteto Univerze v Ljubljani in nekaterimi manj poznanimi oblikovalci je Festival organiziral tudi **modni dogodek**. Center za idrijsko dediščino je skupaj z modno agencijo Vulcano Models organiziral trimesečno plesno-manekensko šolo, katere se je udeležilo kar 19 otrok. Prav ti manekeni in manekenke so zablesteli na modni pisti in prejeli številne pozitivne komentarje in pohvale ter pokazali kako lepe so otroške kreacije s čipko.

V zabavnem delu je bilo letos več kot 10 dogodkov namenjeno delavnicam in prireditvam za družine. Novosti letošnjega festivala so bili **kulinarični dogodki za odrasle**, ki ga je vodil zmagovalec kuharske oddaje Gostilna išče šefa Tomaž Lisjak Škvarča, **otroško delavnico** pa sta tudi vodila udeleženca te oddaje TeJani.

Veliko pozornosti je bilo posvečeno otrokom in družinam. Otroci so lahko sestavljali **mega sestavljenko**, na **delavnici Geoparka** so izdelovali nakit, v pritličju Mestne knjižnice in čitalnice so bile na ogled knjige na temo idrijske dediščine, otroci so tudi imeli možnost narisati risbico ali prisluhniti pravljici.

Organizacija **1. Rekreativnega teka za »zlat klikl«** je bila še ena dobro sprejeta novost letošnjega Festivala idrijske čipke. Center za idrijsko dediščino in Klub idrijskih študentov sta letos združila moči pri pripravi novega športnega dogodka v sklopu festivala. Vseh tekmovalcev je bilo skupaj devetnajst. V prihodnjem letu pričakujemo, da se bo za sodelovanje na dogodku opogumilo še več tekmovalcev.

Letošnje festivalsko dogajanje je bilo razpršeno po celotnem mestnem središču, kar je Idriji dalo pridih sproščenosti in odprtosti. Obiskovalce je pot vodila po živahnih mestnih ulicah in trgih, kjer so si lahko ogledali **bogato sejemsko ponudbo**, na kateri je sodelovalo 75 ponudnikov. Mimoidoče je med poskušanjem lokalnih dobrot in kupovanjem pripomočkov za klekljanje prijazno pozdravljala **nova maskota festivala »Klekelj«**, ki je vzbudila nemalo zanimanja in radovednih pogledov. V prihodnje organizator načrtuje, da se mu bodo pridružile še ostale načrtovane maskote: še en klekelj, bula in prepoznavni znak Centra za idrijsko dediščino - čipka srček.

Večerne zabave so v središče Idrije ponovno privabile veliko množico ljudi, ki so lahko uživali v družbi znanih glasbenikov (brata Čoralčić, Nina Pušlar, Tony Cetinski, DJ Yocota, Malibu)

V času Festivala je bil obisk turistov nadpovprečen, nastavitvene kapacitete so bile polno zasedene, tudi TIC je imel, v primerjavi z lanskim letom, skoraj dvakrat več obiska.

Proračun festivala se iz leta v leto zmanjšuje, vendar smo, z veliko truda, uspeli zagotoviti kakovosten in všečen program. Pri tem ne smemo pozabiti na naše zveste sponzorje, ki nas leto za letom podpirajo in omogočajo obstoj in razvoj idrijske čipke in Festivala.

V Centru za idrijsko dediščino smo bili, tako kot številni obiskovalci, zelo zadovoljni z izvedbo 33. Festivala. Za prihodnji 34. Festival pripravljamo še več vsebin in zabave in vabimo vse, da se nam pridružijo med 19. in 21. junijem 2015.

Marko Šubic, član FD Idrija, demonstrira veščino klekljanja. (FIČ 2014)

FD Idrija ob Festivalu idrijske čipke že 25 let pripravlja priložnostno filatelistično obeležje.

GEOPARK I DRIJA

Martina Peljhan, RŽS v zapiranju

Geopark Idrija zajema območje idrijske občine. To je geološko izjemno pestro zgrajeno, tako glede različnih vrst kamnin, njihove starosti, številnih tektonskih elementov, nahajališč fosilov in mineralov. Njegova edinstvena, svetovno pomembna naravna dediščina, ki je vpisana tudi na Unesco Seznam svetovne dediščine, je idrijsko živosrebrno rudišče. Nastalo je v davni geološki preteklosti, kot posledica živahnega tektonskega dogajanja, pred več kot 230 milijoni let. Poleg rudišča se Geopark Idrija ponaša še s tremi izjemnimi geološkimi posebnosti mednarodnega pomena, z dragocenimi kapljicami samorodnega živega srebra, ki jih najdemo tudi v najstarejšem delu rudnika Antonijevem rovu, z znamenitim Idrijskim prelomom, ki seka celotno Slovenijo ter s kraškim izvirom Divjim jezerom, ki je bilo že leta 1972 razglašeno za prvi muzej v naravi na Slovenskem.

Rudnik je v času delovanja v Idrijo privabljal najuglednejše naravoslovce in tehnične ume tedanje Evrope, ki so skupaj z domačimi strokovnjaki tu snovali tehnološke in tehnične inovacije evropskega pomena. Njihovo raziskovalno radovednost pa so vemale tudi izjemne naravne in geološke posebnosti širšega območja mesta in njegove okolice, zato so številni naravoslovci prav na Idrijskem postavili temelje naravoslovnih ved. Tu so bili prvič znanstveno opisani fosili, poimenovani po Idriji in idrijskih naravoslovcih ter mineral idrialit. Pomembno težo Geoparku pa daje tudi izjemna tehniška dediščina rudnika, ki je pomembno prispevala, da najdemo danes Idrijo na zemljevidu Unescove svetovne dediščine.

Naravna in kulturna dediščina Geoparka je povezana in predstavljena skozi tematske poti, ki so razvejane po celotnem območju občine in so zasnovane tako, da združujejo poučne in zanimive točke z rekreacijo ali oddihom in vključujejo tudi različne partnerje geoparka z njihovo ponudbo.

Geopark Idrija danes deluje v okviru Centra za idrijsko dediščino Idrija (CID), ki ga je leta 2010 ustanovila Občina Idrija. Njegova glavna naloga je varovanje naravnih vrednot in geološke dediščine, raziskovalne, razvojne in turistične aktivnosti ter povezovanje z javnimi in zasebnimi partnerji. V preteklih letih je Geopark Idrija posebno veliko deloval na področju izobraževanja, mreženja šol, ter prisnovanju šolskih programov, prilagojenim učnim načrtom po posameznih starostnim skupinah.

Na osnovi dosjeja, ki je predstavil vse izjemnosti tega območja, je bil Geopark Idrija leta 2013 sprejet v Evropsko in Svetovno mrežo Geoparkov pod okriljem Unesca, s čimer mu je bila priznana izjemnost geološke in druge naravne dediščine v svetovnem merilu.

Sprejem Geoparka Idrija v Evropsko in svetovno mrežo Geoparkov je FD Idrija v juniju 2014 ob prazniku občine Idrija obeležila s priložnostnim ovitkom, osebno pošto znamko in priložnostnim poštnim žigom.

OB 200. OBLETNICI ROJSTVA

DR. FRANCA MOČNIKA

Milojka Magajne, Cerkljanski muzej

Ljudje puščamo v času in prostoru različne sledi. Le redki posamezniki pa s svojim življenjem in delom urežejo tako globoko brazdo, ki je čas ne more zabrisati. Mednje gotovo sodi Franc Močnik, sin kmeta in gostilničarja, rojen v Cerknem pred 200 leti. Vedoželjnost, trdo delo in vztrajnost so mu odprli neslutene poti in ga iz rojstnega kraja popeljali v svet. S prizadevnim in pionirskim delom na področju šolske matematike je že za časa življenja dosegel spoštovanje in visoka odlikovanja.

Cerkljani in ostali Slovenci pa so se ga tudi po njegovi smrti spominjali ob različnih priložnostih, mu posvetili več spominskih obeležij ter množico člankov, publikacij, simpozijev in razstav.

Franc Močnik se je rodil v Cerknem 1. oktobra 1814 očetu Andreju in materi Marjani. Prvo znanje je začel nabirati v takratni cerkljanski trivialki pri učitelju Ivanu Sfiligoju, vendar so ga kmalu prepisali na idrijsko glavno šolo, kjer se je izkazal, saj je bil menda vpisan v zlato knjigo. Pot naprej v šole je bila

tako odprta, pridobil je tudi štipendijo. Po končani gimnaziji in liceju v Ljubljani, kjer ga je za matematiko navdušil profesor **Strassnitzki**, se je odločil za študij bogoslovja v Gorici, vendar si je po zaključku študija izbral poklic učitelja. Skoraj 10 let je poučeval na goriški normalki, ki je bila pripravnica za gimnazijo in nadaljnji študij. Kot učitelj si je pridobil dragocene izkušnje, ki so mu pomagale pri nadaljnjem delu. Svoj učiteljski poklic je namreč razumel širše kot zgolj podajanje spretnosti in znanja, kot enakovreden del poslanstva učitelja je prepoznal tudi vzgojni vidik, saj naj bi učitelji prispevali k oblikovanju trdne osebnosti pri mladini, ki naj bi v prihodnosti predstavljala srednji družbeni razred.

Ob poučevanju na goriški normalki je istočasno študiral v Gradcu, kjer je bil leta 1840 promoviran za doktorja filozofije. Ob učiteljevanju je začel razvijati tudi nove metode podajanja snovi, ki so dajale prednost samostojnemu in logičnemu razmišljanju pred mehničnim ponavljanjem in učenjem na pamet, že leta 1840 je izdal tudi prvi priročnik za učitelje. Nekaj let kasneje so začeli izhajati njegovi učbeniki za različne stopnje tedanjih šol. Ti so pod njegovim imenom in po njegovi smrti v priredbi drugih avtorjev izhajali skoraj 100 let. Z njegovim imenom je izšlo 127 naslovov, ki so bili prevedeni vsaj v 14 različnih jezikov.

Močnik je bil ob svoji talentiranosti in pridobljenem znanju gotovo tudi ambiciozen mož. Po pridobitvi naziva si je prizadeval za boljše službeno mesto in bil leta 1846 imenovan za profesorja matematike na Tehniški akademiji v Lvovu v Ukrajini, kjer je ostal tri leta. Poklicno pot je kot profesor in dekan nadaljeval na univerzi v Olomucu na Moravskem, kjer je ostal le dve leti, a dovolj, da je tam spoznal bodočo ženo Terezijo Rossiwall. Konec leta 1850 je bil imenovan za deželnega šolskega svetnika in nadzornika ljudskih šol na Kranjskem. Pripravil je program prenove šol in nov učni načrt, po katerem so v mestnih glavnih šolah na Kranjskem prvič uvedli tudi pouk v slovenskem jeziku. Poleg skrbi za jezik si je zelo prizadeval glede organiziranosti šolstva in njegovih materialnih pogojev, posebno pozornost je posvečal tudi boljšemu gmotnemu položaju učiteljev. Leta 1860 je bil premeščen v Gradec, kjer je bil od leta 1861 deželni svetovalec ter nadzornik ljudskih šol in realk za Štajersko in Koroško. Leta 1862 je za svoje zasluge v šolstvu prejel viteški križec reda Franca Jožefa, ob upokojitvi leta 1871 pa ga je cesar odlikoval z viteškim redom železne krone 3. razreda in ga s tem povišal v plemiški stan. Umrl je v Gradcu leta 1892.

Pri slovenskem učiteljstvu je še dolgo po smrti ostal izredno priljubljen in spoštovan. V njegovo čast in slavo so kovali verze. Poskušali pa so se mu oddol-

žiti tudi na druge načine. V Cerknem so prvo obeležje v njegov spomin odkrili že dve leti po njegovi smrti. Zaveza slovenskih učiteljskih društev je dala leta 1894 na njegovi rojstni hiši vzidati spominsko ploščo. V letih 1968–1972 je osnovna šola v Cerknem nosila ime dr. Franca Močnika. Leta 1986, ko je Cerkno dobilo imena ulic, so po njem poimenovali ulico, ki vodi od Glavnega trga mimo njegove rojstne hiše do križišča z Gorenjsko cesto. Občina Cerkno, ki je bila ponovno ustanovljena leta 1994, je za svoj občinski praznik izbrala 1. oktober tudi zaradi spomina na svojega znamenitega rojaka in mu leta 1997 odkrila doprsni kip, katerega avtor je Evgen Guštin, in je bil ob praznovanju 200-letnice preseljen na novo lokacijo ob Cerkljanskem muzeju. Založba Jutro je v letih 1995–2004 v sodelovanju z Občino Cerkno poskrbela za ponatis Močnikovih računic petih različnih stopenj za ljudske šole in dveh njegovih strokovnih priročnikov za učitelje. Cerkno je gostilo več strokovnih srečanj Društva matematikov, fizikov in astronomov. Po Močnikovih stopinjah še vedno stopajo tudi v Osnovni šoli Cerkno, kjer vsako leto pripravijo nov matematični kviz v njegov spomin. Ob 200-letnici rojstva je Cerkljanski muzej v sodelovanju s Slovenskim šolskim muzejem pripravil občasno razstavo z naslovom *Z vrlino in delom*, izšel je tudi istoimenski katalog.

Filatelistično društvo Idrija pa je Močniku posvetilo osebno poštno znamko, poštni žig in ovojnico (slika, stran 16)

Na glede na vsa predstavljena obeležja pa si je Močnik pravzaprav največji spomenik ustvaril sam s svojim delom.

ZNAMENITI NARAVOSLOVEC BALTHASAR HACQUET

Nikolaj Jereb

*»Bres use žele eniga dobička, inu bres
neresnice, ampak is sgol nagnenja to
povedati, kar se je vidilu inu skusilu,
is Lubesni pruti eni duželi tiga nar-
mogočnejšiga inu nar bel rešerieniga
Ludstva od tiga Stariga Sueita.*

Tako je v bohoričici za uvod k svoji knjigi Oriktografiji (Oryctographia Carniolica oder Physikalische Erdbeschreibung des Herzogthums Krain, Istrien und zum Theil der benachbarten Länder (Leipzig 1778 -1789), zapisal francoski prosvetljenec, kirurg in naravoslovec ter raziskovalec Balthasar Hacquet, ki se je sam štel za Kranjca.

Letos mineva 200 let od smrti znamenitega učenjaka Balthasarja Hacqueta, ki je v nekdanji kranjski deželi bival kar dvajset let, od tega je sedem let deloval v Idriji. Pošta Slovenije je spomin na tega neumornega raziskovalca narave in popotnika dne 30. januarja 2015 zaznamovala z izdajo priložnostne poštne

znamke iz serije Znamenite osebnosti. Njena nominalna vrednost znaša 1,33 evrov. Izšel je tudi ovitek prvega dne. Na pošti 5280 Idrija pa je bil v uporabi spominski žig prvega dne.

Filatelistično društvo Idrija je skupaj s Pošto Slovenije, Občino Idrija, Mestnim muzejem Idrija ter Glasbeno šolo Idrija na gradu Gewerkenegg na ta dan pripravilo slovesno predstavitev poštne znamke. Izdalo je tudi spominsko maksimum karto, ki sta jo oblikovala Rafael Terpin, akademski slikar in Franci Jereb, predsednik FD Idrija. Slovesnosti se je udeležil tudi idrijski župan Bojan Sever in Franc Gorup, direktor Poslovne enote Nova Gorica Pošte Slovenije, ki je znamko predstavil.

Na platnu se je med slovesnostjo odvijala slikovna predstavitev portretov Hacqueta in njegovih del. O njegovem življenju in opravljanju kirurškega poklica ter raziskovanju kamnin in flore s poudarkom na leta, ki jih je preživel v Idriji, je spregovoril filatelista in profesor Janez Kavčič. Njegovemu privlačnemu in iskrivemu predavanju so prisotni sledili z velikim zanimanjem. Pošta Slovenije je poskrbela za izpostavljeno poštno okence, idrijski filatelisti pa za svoj kotiček, kjer je bil na voljo žig prvega dne ter poštne vrednotnice, aktualni ovitki in maksimum karte. Kulturni program je izvedel oktet Pr'farci, ki ga vodi Aleš Magajne. Zapeli so štiri pesmi, slovesnost pa je vodila Metka Rupnik, ki je z izbranim komentarjem povezovala prireditve. Treba je poudariti, da je doslej vodila skoraj vse idrijske in cerkljanske promocijske slovesnosti ob izdajah poštne znamke.

Po koncu prireditve so se udeleženci zbrali na zakuski, ki jo je popestrilo spontano prepevanje okteta Pr'farci. Žal je udeležbo na slovesnosti okrnilo močno sneženje. Čez dan je zapadlo dobrih 30 centimetrov snega. S prireditvijo je FD Idrija poskrbela, da je znamenitega kirurga, naravoslovca in popotnika izbrano predstavilo.

Balthasar Hacquet se je rodil v mestu Le Conquet blizu Bresta v Bretaniji leta 1739 ali pa 1740. Njegovi življenjepisci si glede letnice niso enotni. Tudi njegovo ime se pojavlja v dveh različicah. Balthasar je grška oblika za hebrejsko oziroma babilonsko ime Belsazar. Bil je nezakonski in za ime očeta ni nikdar izvedel. Zna biti, da je bil iz visoke družbe, saj ga je anonimno vrsto let denarno podpiral. Hacquet pridevka »de la Motte«, ki naj bi ga imel po materi, pa sam nikdar ni uporabljal.

Prve študije je kot izredni dijak opravljal v francoskem mestu Pont-a-Mousson pri jezuitih, kjer je dosegel doktorski naziv iz humanističnih predmetov in

jezuitske filozofije. V Parizu je študiral medicinske vede. Od tam se je podal na potovanje v Španijo in Anglijo. Ob povratku je bil kot pomorec na francoski fregati udeležen osvajanja otoka Menorke v Balearih.

Njegov nemirni duh ga je gnal v nadaljnje pustolovščine. Kot prostovoljec francoske vojske se je boril proti Nemčiji. V sedemletni vojni, ki je trajala od 1756 do 1763, je padel najprej v v angleško ujetništvo, kjer je delal kot kirurg. Ko je bil znova med svojimi, je nadaljeval službo kirurga v francoski vojski. Znova je padel v ujetništvo, kjer se je moral s prusko vojsko boriti proti Rusom.

Usoda mu res ni bila naklonjena. Zaneslo ga je med Avstrijce, kjer je pod generalom Laudanom v bitki skoraj izgubil vid. Leta 1760 je bil na Saksonskem, kjer se je začel zanimati za geologijo in rudarstvo. Obiskoval je rudnike in študiral kamnine. Po krivem je bil tudi osumljen celo nekega vojnega zločina in kmalu bi bil ustreljen. Bil je oproščen in leta 1761 se je vrnil v domovino, kjer je v Parizu in kasneje v provansalskem mestu Montpellier po bolnišnicah dopolnjeval svoje znanje medicine.

Njegova življenska pot je bila prav pustolovska. Vrnil se je k Avstrijcem, kjer je v Pragi nastopil službo v invalidski bolnišnici kot višji kirurg in učitelj anatomije, kjer je ostal do konca leta 1763.. Po končani sedemletni vojni so vsi tuji zdravniki izgubili službo, kljub obljubam avstrijskih visokih oblastnikov, da bodo dobili civilne službe. Hacquet je ob tem v svoj dnevnik preroško zapisal: »Kdor verjame besedam visokih oseb, se dostikrat zmoti!«

Razočaran je iz Prage odpotoval preko Poljske proti Carigradu. V Besarabiji (Moldavija) se je okužil s kugo in jo prebolel. Zatekel se je k nekemu prijatelju, francoskemu polkovniku v Transilvaniji, kjer si je, kot sam pravi, z branjem strokovnih knjig krepil spomin. Tu je preživel poldrugo leto, študiral in obiskoval rudnike. Naposled se je vrnil na Dunaj, tam poslušal na univerzi predavanja iz medicine, fizike, in prava. In znova pravi, da le zato, da krepil spomin, ne pa, da bi se od profesorjev kaj naučil in vse znanje, ki ga ima, pravi, da je dobil z branjem dobrih knjig.

Prav vrnitev v cesarsko prestolnico je bila odločilna za Idrijo. Na Dunaju se je namreč seznanil z osebnim zdravnikom cesarice Marije Terezije. Zdravnik Gerhard van Swieten – bil je Holandec, je v Idrijo napotil slavnega J. A. Scopolija. Ta je namreč pri njem zagovarjal državni izpit za opravljanje zdravniškega poklica. Scopoli je v Idrijo prišel leta 1754. Istega leta se mu je pridružil še lekarnar in botanik Ernest Freyer, ded idrijskega rojaka, farmacevta in nara-

voslovca Henrika Freyerja. Van Swieten je Hacqueta sprejel v državno službo in ga po njegovi želji poslal v Idrijo kot rudniškega zdravnika. Hacquet sam pravi, da je hotel v Idrijo zaradi naravoslovnih raziskovanj, zaradi živosrebrovega rudnika in predvsem, ker je tam deloval slavni J. A. Scopoli.

Balthasar Hacquet je nastopil službo v Idriji 20. septembra 1766. Že prve dni njegove nove zaposlitve se je v idrijskem rudniku zgodila nesreča. V požaru je bilo opečenih več rudarjev. Vse je ozdravil Hacquet, saj je imel bogate izkušnje, ki si jih je nabral v vojnah. Tu v Idriji se je razvnela njegova raziskovalna žilica. V prvem letu bivanja si je ogledoval okolico Idrije, kjer je botaniziral, vendar ga je bolj privlačila oriktografija (veda, ki proučuje kamnine, fosile itd., danes imenovana petrografija). Naslednje leto pa je opravil dolge pohode, na katerih se je posvečal predvsem kamninam, mineralom in kamninski zgradbi hribovja. Poti je načrtoval sistematično in vestno beležil opazovanja.

Prehodil je Nanos, Golake, Čaven, Sv. Goro, obiskal dolino Soče, Tolmin, Cerčno, Porezen, Bohinj, šel v k Sedmerim triglavskim jezerom in se povzpел na Mali Triglav. Podal se je na Gorenjsko, bil na Bledu, Ljubelju, Limbarski gori, v Trziču in Kamniku, obiskal Zasavje, prehodil Gorjance, šel v Gotenico in Čabar. Šel je na Snežnik, Kastav, Učko, potoval po Istri, obiskal Trst, Devin, nato Postojno, Cerknico, Lož, Ribnico, krenil na Krim in si ogledal izvir Ljubljaniče. Podrobnejše naštevanje njegovih tur ima namen predstaviti njegovo izjemno raziskovalno zagnanost in telesno vzdržljivost, kajti vse je prehodil peš in na konju poleti 1777! To in poznejša potovanja po evropskih pokrajinah in gorstvih z opisi kamninske zgradbe, je priobčil v svoji najpomembnejši knjigi Oriktografija. Knjiga je pisana v nemščini in ima štiri dele, ki so izhajali od leta 1778 do 1789 v Leipzigu. O Idriji in okolici piše v drugem delu. Tega je prevedel pokojni dr. Jože Pfeifer. Nekaj tega je bilo objavljenega v Idrijskih razgledih. Hacquet je pisal tudi v italijanščini in seveda v francoščini. Spis o kranjski flori pa je napisal v latinščini. Hacquet se je, kakor je sam dejal, imel za Kranjca in je takrat v mladi dobi slovenskega slovstva v času Valentina Vodnika, A. Tomaža Linharta Damascena Deva in drugih, svoje posvetilo k Oriktografiji napisal v bohoričici.

V idrijskih letih je doživel marsikatero krivico, saj je bil kot francoski prosvetljenec zelo naprednega duha, zato so ga imeli za krivoverca. Ovaden je bil celo pri cesarici. V njegov bran se je postavil sam van Swieten. Nekaj krivde je bilo tudi v njegovem koleričnem značaju. Baje je med svojim bivanjem v Ljubljani ob nekem dogodku v njegovem anatomskem inštitutu organe mestnega magistrata nahlulil s takimi besedami, da jih zapisnikar ni mogel brez »sramežljive rdečice« napisati! Ni se najbolje razumel s Scopolijem, pa tudi z nižjo duhovščino ne. Motila ga je njihova slaba izobraženost, dočim je z viso-

kimi cerkvenimi oblastniki dobro sodeloval. Tudi vraževernost preprostih ljudi ga je jezila. V svojih knjigi Podobe (Abbildung, Leipzig 1801, 24-25) poroča, da so ob velikem požaru v Ljubljani leta 1774 ljudje namesto da bi gasili, klicali sv. Florijana na pomoč, a požar je uničil tudi cerkev, ki je bila temu svetniku posvečena.

Leta 1773 je bil Balhtasar Hacquet premeščen v Ljubljano. Nastopil je službo kot javni profesor anatomije, fiziologije, kirurgije in porodništva ter postal stalni tajnik Cesarske kmetijske družbe. Prijateljeval je z baronom Zoisom pa tudi z A. Tomažem Linhartom je bil znan. Kako slaven naravoslovec je bil, pričajo obiski kronanih glav. V Ljubljani ga je obiskala nadvojvodinja Marijana, sestra cesarja Jožefa, kasneje še veliki knez Pavel, kasnejši ruski car s soprogo, leta 1784 pa ga je obiskal sam avstrijski cesar Jožef II. Bajga je februarja 1781 obiskal celo papež Pij IV., ko je skozi Ljubljano potoval k cesarju Jožefu II. V velikem požaru, ki je zajel ves šentjakijski okraj v Ljubljani, kjer je stanoval, je v ognju izgubil številne spise in korespondenco z drugimi učenjaki. Sam pravi, da tedaj ni imel ničesar več, kar bi še mogel izgubiti.

Vseskozi je veliko potoval. Leta 1784 je obiskal svojo domovino in v Parizu Kraljevski zdravniški družbi predložil spomenico o uspešnem zdravljenju idrijskih rudarjev. Zaradi njegovega znanja in slovesa so ga vabili na univerzo v Lvov in v Rusijo. Ko je drugič dobil ponudbo, jo je sprejel in zasedel leta 1787 stolicu za naravoslovje na univerzi v Lvovu. Po šestih letih je bil premeščen na univerzo v Krakovu, kjer je bil izvoljen za dekana medicinske fakultete. V njegovem prirodoslovnem kabinetu ga je obiskal celo saksonski kralj Friderik Avgust z ministri, krakovskim nadškofom in univerzitetni senat. Kralj mu je ponudil mesto direktorja kraljevskega kabineta v Dresdenu, a jo je hvalježno zavrnil, češ da vseskozi služi avstrijski vladarski hiši, ki ga je imenovala tudi za svetnika za rudarstvo.

Pri 60-tih letih se je oženil s 40 let mlajšim dekletom. O njegovih morebitnih potomcih ni podatkov. Na nekem potovanju se je kočija prevrnila, žena in Hacquet sta se poškodovala. Od takrat je imel desnico hromo.

Iz Krakova se je leta 1810 preselil na Dunaj, kjer piše, da je živel s služkinjo in psom povsem zadovoljno, da prebira potopise in prijetne romane. Sam pravi, da je pripravljen na duhovna nebesa, čeravno bi mu bil Alahov raj ljubši, a obrezovanje da mu preseda! Balthasar Hacquet je svoja potovanja za vedno sklenil na Dunaju dne 10. januarja 1815.

Prav neverjetno je koliko raziskovalnih potovanj je ta neugnani znanstvenik opravil. Bil je pravi Ahasver, bil je prav take baže, kot nemški naravoslovec Alexander von Humboldt. Prepotoval je domala vso Evropo. Prelezel je Julijske Alpe, bil dvakrat na Triglavu in po nekaterih podatkih naj bi bil prvoprilstopnik. Štejemo ga lahko za pionirja alpinizma v Vzhodnih Alpah, po katerih je tudi raziskoval floro. Odkril je novo zvrst grintavca in ga poimenoval *Scabiosa Trenta*. Pod tem imenom jo je znani kasnejši gorohodec in raziskovalec Julijskih Alp dr. Julius Kugy v triglavskem pogorju zaman iskal.

Obiskal je Tirolsko in Salzburško, Benečijo in del Hrvaške. Prepotoval je Češko, Galicijo in Moldavijo ter del Rusije. Leta 1789 se je udeležil obleganja trdnjave Hotina (v zah. Ukrajini), ki so jo branili Turki. Prehodil je Karpate in se leta 1797 podal po Sarmatiji (sedanja Ukrajina), naslednje leto pa potoval po Nemčiji, Danski in delu Švedske. Ob vsem tem je treba vedeti, da so bila potovanja v tedanjem času težka in nevarna in le smelemu naravoslovcu trde kože, če smemo tako reči, je lahko vse to uspelo.

Užival je velik sloves in različne znanstvene družbe v Berlinu, Erfurtu, Frankfurtu na Odri, Göttingenu, Halleju, Leipzigu, Firencah in Chamberyju so ga imenovala za svojega člana. Za seboj je pustil bogato znanstveno zapuščino. Njegova dela, poleg najpomembnejše Oriktografije in *Plantae Alpinae Carniolicae*, (Kranjska planinska flora), obsegajo kar 49 spisov v nemščini, 6 v latinščini, 4 v francoščini in 2 v italijanščini. Vsi pa se nanašajo na raziskovanje kamnin, mineralov, rastlin, opise gorstev ter etnografijo. V posebnem delu pa je pripravil navodila, »kako je treba pohode na gore pripraviti in uravnnavati«. Njegovo ime je ovekovečeno v botaniki in sicer latinsko ime tevja *Hacquetia epipactis* in ušivca *Pedicularis Hacqueti*. Kot razumnik tistega časa je zagovarjal načelo, da se krajevna imena pišejo v domačem jeziku, kar je sam dosledno počel. Tako pravi: »Zakaj ne bi obdržal pravih kranjskih krajevnih imen in naj bi namesto njih postavil spačene nemške besede?« Z izdajo priložnostne znamke se mu je njegova druga domovina, če smemo tako reči, oddolžila in obudila spomin na znamenitega moža, ki je veliko prispeval k poznavanju tedanje Kranjske.

FILATELISTIČNA OBELEŽJA

FD IDRIJA 2013-14 (11. del)

Ljubo Ukmar

FD Idrija, ki je bilo ustanovljeno leta 1949, obeležuje pomembne osebnosti, dogodke, tehnične, kulturne in druge znamenitosti Idrijsko – Cerkljanskega že od leta 1965. V društvenem glasilu Filatelist vsaki dve leti objavimo pregled priložnostnih poštних žigov in spominskih filatelističnih obeležij našega društva. Za ljubitelje in zbiralce naših filatelističnih edicij pa na spletni strani http://filatelija-fd-idrija.si/obelezja_podmeni.html informacije objavljamo precej bolj pogosto.

V letih 2013 in 2014 smo pripravili devet spominskih obeležij: leta 2013 štiri, leto pozneje pa pet. Maximum kartic (MK) je bilo šest in trije priložnostni ovitki (OP). Obeležja so bila opremljena z osmimi priložnostnimi poštними žigi (PPŽ) in enim žigom prvega dne (ŽPD). Pripravili smo tudi osem novih osebnih poštних znamk (OZ), ena MK pa je bila opremljena z »idrijsko« priložnostno poštno znamko (v sklopu tematike Turizem z motivom idrijskega gradu Gewerkenegg in čipke), ki jo je izdala Pošta Slovenije.

Obeležja so oblikovali: Nande Rupnik, Cveto Koder, Jurij Pfeifer, Dado Andder, Silvij Jereb, Franci Jereb, Nina Trček in Blaž Jereb. Krog oblikovalcev se širi, ker želimo, da bi bila filatelistična obeležja zanimiva in izvirna.

Slike priložnostnih poštних žigov in informacije o priložnostnih spominskih izdajah v letih 2013 - 14 so prikazane v nadaljevanju tega prispevka.

Pomen oznak:

OP - ovitek priložnostni
MK - maximum kartica

OZ - osebna znamka
PZ - priložnostna znamka
PPŽ - priložnostni poštni žig
ŽPD - žig prvi dan

Datum izdaje: **15. 6. 2013**
Pošta: **5280 Idrija**
Naslov izdaje: **32. festival idrijske čipke**
Izvedba: **MK (št. 98) + OZ + PPŽ**
Oblikovanje: **Vladimir Andder**
Naklada: **150 MK / 360 OZ**

Datum izdaje: **22. 6. 2013**
Pošta: **5280 Idrija**
Naslov izdaje: **Jamski škrat Perkmandlc še živi**
Izvedba: **MK (št. 99) + OZ + PPŽ**
Oblikovanje: **Jurij Pfeifer (MK in OZ)**
Nande Rupnik (PPŽ)
Naklada: **170 MK / 460 OZ**

Datum izdaje: **27. 9. 2013**
Pošta: **5282 Cerkno**
Naslov izdaje: **PB Franja 1943 - 2013**
Izvedba: **MK (št. 100) + OZ + PPŽ**
Oblikovanje: **Cveto Koder**
Naklada: **175 MK / 760 OZ**

Datum izdaje: **12. 10. 2013**
Pošta: **5280 Idrija**
Naslov izdaje: **Spominska plošča Vasji Pircu**
Izvedba: **MK (št. 101) + OZ + PPŽ**
Oblikovanje: **Silvij Jereb (OZ)**
Nande Rupnik (PPŽ)
Naklada: **180 OP / 500 OZ**

Datum izdaje: **28.3.2014**
Pošta: **5280 Idrija**
Naslov izdaje: **Turizem**
Izvedba: **MK (št. 102) + PZ + ŽPD**
Oblikovanje: **Franci Jereb (MK)**
Naklada: **125 MK**

33. FESTIVAL IDRIJSKE ČIPKE 2014

20. 6. 2014 5280 IDRIJA

Datum izdaje: **20. 6. 2014**
Pošta: **5280 Idrija**
Naslov izdaje: **33. festival idrijske čipke 2014**
Izvedba: **MK (št. 103) + OZ + PPŽ**
Oblikovanje: **Nina Trček**
Naklada: **120 MK / 340 OZ**

Datum izdaje: **21. 6. 2014**
Pošta: **5280 Idrija**
Naslov izdaje: **Geopark Idrija**
Izvedba: **OP (št. 104) + OZ + PPŽ**
Oblikovanje: **Nande Rupnik**
Naklada: **100 OP / 300 OZ**

Datum izdaje: **13. 9. 2014**
Pošta: **5280 Idrija**
Naslov izdaje: **65 let FD Idrija**
Izvedba: **OP (št. 105) + OZ + PPŽ**
Oblikovanje: **Nande Rupnik (OP in OZ)**
Franci Jereb (PPŽ)
Naklada: **100 OP / 220 OZ**

Datum izdaje: **1. 10. 2014**
Pošta: **5282 Cerkno**
Naslov izdaje: **dr. Franc Vitez Močnik 1814-1892**
Izvedba: **OP (št. 106) + OZ + PPŽ**
Oblikovanje: **Blaž Jereb**
Naklada: **100 OP / 600 OZ**

MEDDRUŠTVENI FILATELISTIČNI PIKNIK S POŠTNIMI USLUŽBENCI 13. 09. 2014 NA PŠENKU

Franci Jereb

Nekoliko pozni smo bili jeseni 2014 z našim četrtim (petim) piknikom – proslavo društvene 65-letnice. Grozila je jesenska mokrota iz oblakov. Pa smo imeli vseeno kar srečno roko, saj smo bili deležni ob taborniški mizi na Pšenku pod Hlevišami le redkih kapelj mokrega žegna z vrha, kjer se je sonce uspešno vrinjalo v luknje med oblaki. Poleg domačih poštних uslužbencev, med katerimi nežnemu spolu daje vedno več opore sodelovanje moških, smo povabili tudi kolege koroškega, ajdovskega in škofjeloškega filatelističnega druš-

tva, ki so, slabim vremenskim obetom navkljub, prišli in obogatili naše gozdno omizje. Posebej naj omenim udeležbo nove vodje idrijske pošte, gospe Irene Slokar. Cvet ajdovskih društvenih odbornikov je reden gost ob zgornjem toku Padarske grape, vedno nas obišče predsednik škofjeloškega filatelističnega društva Srečko Beričič, naš rojak, pred leti izseljen iz Idrije čez črnomorsko razvodnico. Korošci v spodobni delegaciji pa so se prvič prebili v naše gozdove s svojo veliko darilno škatlo starih razglednic za nas. S svojo prisotnostjo so pomembnost shoda potrdili idrijski župan Bojan Sever, naš najpomembnejši nečlan, naš član, bivši poslanec v Državnem zboru Samo Bevk in bivši idrijski župan in naš oblikovalski sodelavec Cveto Koder (slika na strani 29, spodaj).

Naši pikniki so seveda spoznavno druženje in ne filatelistična srečanja, vendar med klepetom nujno načnemo tudi to in ono temo našega dela. Malo balinamo pod visokimi smrekami, ogledujemo gozd in potok, se posvetujemo o gobah, pa uživamo ob srnjakovem golažu, ki ga strokovno ure pred tem pripravlja naš prijatelj, lovec in priznani kuhar Božo Hrvat. Tudi rešetko nad žerjavico sta zadosti segrela naša dva odbornika Vlado in Silvij, da so z nje zadišale piščančje perutke in specialitete kralja živali ter potešila naše sline.

Pa naj vam slike povedo kaj več o tem prijetnem druženju.

Začetek zbiranja: Ljubo Ukmar, Franci Vidmar, Janez Kavčič, Nace Jereb in kulinarčni sodelavec Božo Hrvat.

Prispeli so gostje. Srečko Beričič - predsednik FD Lovro Košir Škofja Loka, Bojan Sever - župan Idrije, Samo Bevk - bivši poslanec, Janez Cerkvenik - FD Škofja Loka, Cveto Koder - bivši župan Idrije.

Precej se nas je nabralo.

Ko je golaž skuhan je potrebna pomoč nad žerjavico: naš kuhar Božo.

Užitek v hrani.
V ospredju Aleš Brecelj, predsednik društva
zbiralcev Ajdovščina - Gorica.

Za polno mizo.

Poslanec in župan ob gostitelju.

Ko pade mrak se preselimo v kočo.

Klepet traja in traja.

Brhka poštarica Irma in njena nova šefica
Irena Slokar z gostiteljem.

Janja Loštrek, pred leti upravnica pošte v Idriji, Franci Jereb, sedanji predsednik FDI
trije predstavniki Koroškega Filatelističnega društva in Nikolaj Jereb, dolgoletni predsednik FDI

Nad veseljem in sproščenostjo našega srečanja pa je visel žalosten spomin nad prerano smrtjo naše Sonje, bivše vodje poštne enote Idrija, ki je v cvetu življenja nenadno umrla in poleg svojih domačih tudi nas pustila brez svojega stalnega nasmeha, dobre volje in skrbne pridnosti.

FILATELISTIČNO DRUŠTVO IDRIJA NA SVETOVNEM SPLETU ŽE 5 LET

Srečko Kogoj

14. decembra 2014 je minilo prvih 5 let, odkar se je na internetu začelo predstavljati tudi naše društvo. Zgodba naše spletne strani se je začela na seminarju za izdelavo spletne strani, ki ga je v juniju 2009 organizirala Idrijsko Cerkljanska razvojna agencija (ICRA). Tam smo z interneta kot učni pripomoček »potegnili« brezplačno orodje za izdelavo spletne strani Nvu. Tekom seminarja je moral vsak udeleženec izdelati svojo vzorčno spletno stran. Meni je bila filatelija najljubša tema in tako je bila stran spočeta.

Od spočetja do rojstva v svet interneta je minilo šest zanimivih in delavno intenzivnih mesecev. Imel sem srečo, da se mi je v tem projektu pridružil filatelistični kolega Ljubo Ukmar, tajnik našega društva. Spontano sva si razdelila področja dela: jaz tehniko, on vsebino. Dobro, da takrat sploh nisva razmišljala, koliko dela in časa bo izdelava strani zahtevala – če bi, te obletnice in tega članka verjetno danes ne bi bilo. Osebnostno sem izjemno zadovoljen, da sva z Ljubom vztrajala do konca (in naprej), pa ne samo zaradi znanj in izkušenj, pridobljenih v tem procesu, temveč zaradi uvida, kako bogato dediščino je naše društvo ustvarilo v svojih 60-ih letih. Na strani si lahko, poleg ostalega, ogledate vsa društvena obeležja (priložnostne izdaje, poštni žigi in osebne znamke) od začetka do danes, vključno s poštnimi izdajami z idrijsko-cerkljanskimi motivi ter vsa društvena glasila. Vse to in še več je bilo potrebno ročno vnesti v datoteke spletne strani in to je bilo pravo popotovanje skozi čas.

Od rojstva dalje je naša spletna stran postopoma rastle, tako vsebinsko kot oblikovno. Bolj ali manj je bila redno posodabljana in nas kot taka dostojno predstavljala. Do jeseni 2014 je stran gostovala na Icrinem strežniku, nato pa smo jo preselili na strežnik Filatelistične zveze Slovenije (FZS). Od 29-ih društev, ki so člani FZS, je naše društvo eno od desetih, ki ima svojo spletno stran.

Če se je naša stran v prvih 5-ih letih naučila hoditi, prihaja čas, da jo naučimo teči. Za stran si želim novo, sodobno tehnično osnovo, ki bo omogočila uporabo novih internetnih orodij in prijemov, s čimer bo stran postala še bolj uporabna, bogatejša, hitrejša, zanimivejša, ...

www.filatelija-fd-idrija.si

ZAPI SANO OSTANE

Neobičajno a resnično

Nikolaj Jereb

V petek, 30. januarja 2015 je bila zvečer ob 18. uri na gradu Gewerkenegg, v dvorani Glasbene šole slovesna predstavitev priložnostne poštne znamke, posvečene znamenitemu naravoslovcu Balthasarju Hacquetu, ki je služboval v Idriji v letih od 1766 do 1773 kot rudniški kirurg. Skrbno pripravljena slovesnost je lepo uspela. Žal je bil obisk prireditve okrnjen. Vsega je bilo nad trideset ljudi, čeprav je običajna udeležba na promocijah, ki jih organizira društvo tudi po sto obiskovalcev. Namreč ves ta dan je močno snežilo. Napadlo je blizu 40 centimetrov mokrega snega. Kljub temu sta iz Poslovne enote Nova Gorica, Pošte Slovenije prišla direktor Franc Gorup in Luka Flis. Idrijski župan Bojan Sever pa se je pripeljal iz Spodnje Idrije z avtobusom, ker mu je osebno vozilo zametlo.

Med udeleženci pa smo pogrešali predstavnike Centra za idrijsko dediščino, Turističnega društva Idrija, predstavnike občinskega resorja za turizem in še marsikoga, ki je povezan z idrijsko dediščino, ki je vpisana na Listo svetovne dediščine pri Unescu. Saj so dela slovitega Balthasarja Hacqueta prav tako del le-te.

Zgodilo pa se je nekaj neobičajnega! Velika večina članov FD Idrija se žal skoraj nikoli ne udeležuje tako rekoč svojih prireditev. To pot, kljub sneženju in obupnim cestam, smo dosegli rekord. Slovesnosti je prisostvovalo kar dvanajst članov društva! Prišli so predsednik Franci Jereb, Nikolaj Jereb, Janez Kavčič, Vojko Rejc in Lado Štravs ter Ljubo Ukmar, ki so pripravljali in sodelovali na prireditvi ter Samo Bevč, Dimitrij Črv, Ivi Ferjančič, Miran Jurjavčič in Miran Novak!!

Bili smo dvakrat v »auslogu«!

Nikolaj Jereb

Najprej za nepoznavalce idrijskega govora. »Auslog« je izložbeno okno. Na Mestnem trgu je večnamenski auslog. Domislili smo se, da bi ob 65-letnici našega društva in bližnji promociji priložnostne poštne znamke na temo Turizem, na kateri so turistični atributi Idrije, vanj postavili filatelistično razstavo. Urejali smo jo 18. marca 2014, deset dni pred promocijsko slovesnostjo. Na dno smo položili poštne biltene, filatelistične revije ter številna pisma z vseh koncev sveta. Ob steno pa postavili ploščo iz stiropora in nanjo pritrdili nekaj društvenih priznanj in nagrad, med njimi za dosežena prva mesta in občinsko priznanje ter naše osebne diplome. Poleg njih smo pritrdili tudi številne fotografije s člani društva ob različnih svečanih priložnostih. Razstavo smo postavljali Ljubo, Niko

in Vojko. Ko smo obežali neko fotografijo - stali smo namreč vsi trije v auslogu, smo ugotovili, da smo tudi na fotografiji mi trije. Torej smo bili dvakrat v auslogu!

Kako navdušiti mlade za filatelijo

Nikolaj Jereb

Filatelistična društva v Sloveniji se ubadajo s problemom, kako pridobiti nove člane, predvsem mladino. Članstvo se stara in konec koncev, kdo bo sploh še kupoval priložnostne poštne znamke, če ne v prvi vrsti filatelisti. Pravzaprav je to zadnji razlog, prvi pa je že večkrat opisan. Mladina se ob tem najbolj razširjenem konjičku v svetu na zabaven način ogromno nauči, da o drugih vzgojnih in družbenih smotrih ne govorimo.

Član našega društva Ljubo Ukmar je mnenja, da bi Pošti Slovenije predlagali naj uvede posebno vsakoletno izdajo priložnostne znamke Za mladino, kot jo ima kar nekaj držav in je med zbiralci zelo priljubljena (Pro Juventute v Švici, Für die Jugend v Nemčiji, itd.). Nadalje meni, da naj se bi iztržek od teh znamk zbiral v posebnem skladu, ki bi podpiral filatelistične krožke mladih. Pošta pa bi lahko organizirala med osnovnošolci natečaj in najboljšo stvaritev nagradila ter jo uporabila za upodobitev na znamki. Takšna dolgoročna serija bi bila bolj pri-

merna kot sedanje upodabljanje kitajskega horoskopa na znamkah! Zamisel sicer ni povsem nova, veljalo pa bi poskusiti s predlogom pri Pošti Slovenije.

»Filatelist«, zvesti spremljevalec našega društva

Nikolaj Jereb

Našo celoletno dejavnost redno predstavimo v društvenem glasilu Filatelist. Pričujoči je že osemindvajseti. Vsako leto od 1988 dalje vedno pospremi naš letni občni zbor. Prispevke pišemo člani, pa tudi drugi s katerimi skupaj pripravljamo obeležja aktualnih dogodkov na Idrijskem in Cerkljanskem. Članki imajo širši prikaz zgodovinskega ozadja priložnostnih filatelističnih izdaj. S tem oživljamo nekdanje dogodke in znamenite osebnosti.

Zanimiva rubrika je tudi Iz naših zbirk, ki pa se jo člani le stežka lotevajo, kot da ne bi hoteli predstaviti svojih »zakladov«. Če pa že popišejo svojo zbirko, je treba vedeti, da predstavljajo samo tisto kar imajo. Njihov namen ni, da bi razpredali o vseh detajlih neke teme, kot je recimo »napake na naših znamkah« in podobno. Kot rečeno je to kronika naših akcij in našega zbiranja. Jasno je torej, da naše glasilo ni strokovna revija za ekspertize posameznih filatelističnih področij. Prav zato vabimo vse člane in sodelujoče v naših akcijah, naj s svojimi prispevki obogatijo naš list!

Brez komentarja

Nikolaj Jereb

Nekateri člani FD Idrija skoraj vsako leto obiščemo Veronafil, sejem filatelije, numizmatike in vsega drugega v Veroni. Lani sem med propagandnim materialom na sejmu dobil revijo »la Voce Scaligera«. V njej sem na strani 29 prebral nekaj zanimivega. Na fotografiji je ženska zadnjica, oblepljena z znamkami in pozdravi v različnih jezikih z napisom Croatia. Gre za hrvaško propagandno turistično razglednico. V komentarju je tam zapisano: *Una cartolina giunta da Riyeka (cioè la nostra Fiume - razglednica, ki je prispela iz Reke (to se pravi naše Reke)!* Svoje nostalgične apetite so Italijani skrili tudi v napisu na znamki iz leta 2007, ki prikazuje palačo v reškem pristanišču. Na njej piše *Fiume – Terra orientale già italiana*, Reka - nekoč italijanska vzhodna pokrajina!

Avstrija je bolj previdna. Na znamki iz leta 2013, kjer je prikazana Ljubljana s Tromostovjem piše: *Historische Altstadt Laibach*, zgodovinsko mesto Ljubljana!

TRI JE REKORDI

Janko Štampfl, FD Idrija, DSFA

Letos mineva petindvajset let od praznovanja 500-letnice idrijskega rudnika, v počastitev te obletnice sta izšli tudi dve jugoslovanski priložnostni znamki, in sicer skoraj natančno leto pred osamosvojitvijo Republike Slovenije. Lani pa je minilo petindvajset let od preboja predorske cevi pod Karavankami (predor pa je bil odprt tri tedne pred osamosvojitvijo RS). V obeh omenjenih letih, 1989. in 1990. pa je, kot že sedemnajstkrat oziroma osemnajstkrat prej in več kot dvajsetkrat kasneje, na Triglav, najvišji vrh nekdanje Jugoslavije in današnje Slovenije zlezla stotnija žensk. Ob teh treh/štirih dogodkih so bili v teh dveh letih doseženi tudi trije poštni rekordi, pri katerih je na pobudo filatelistov sodelovala takratna PTT oziroma slovenske poštarice in poštarji.

Pri Hrušici so 18. septembra 1986 slavnostno začeli vrtati slovenski del cestnega predora pod Karavankami (kar je bilo obeleženo s priložnostnim žigom in spominsko izdajo). Tri leta kasneje je bila 28. maja 1989 predorska cev prebita, nekaj dni kasneje, **16. junija 1989**, pa je bil v izogibališču, **1900 metrov od vhodnega portala** (horizontalno) **in 1100 metrov pod zemljo** (vertikalno), slovenski del proslave, »veselice« z več kot dva tisoč udeleženci (med njimi so bili tudi visoki politični predstavniki Ante Marković, Janez Zemljarič, Franz Vranitzky in Jorg Haider)! Seveda ob tem dogodku ni manjkala pošta, saj je Franc Gogala v izpostavljenem poštnem okencu globoko pod zemljo žigosal pošiljke s priložnostnim poštnim žigom in jih tudi sprejemal v prenos. Avtor teh vrstic sem v imenu Filatelističnega društva Ljubljana in v sodelovanju s SCT pripravil spominsko kuverto (št. 29), o čemer je dan pred dogodkom poročalo tudi Delo.

V Dnevniku, v rubriki Filatelija (27. junij 1990, številka 19) sem avtor teh vrstic takrat objavil naslednji dve vesti: »**Slavnost v Idriji** / *V petek, 22. junija, sta izšli dve znamki v počastitev 500-letnice idrijskega rudnika živega srebra in mesta Idrija. Priprave na praznovanje tega jubileja so potekale nekaj let. Tako je izšlo že več knjig z zgodovinskimi prikazi življenja in dela v tem mestu. Na dan izida znamk so v Idriji, v Filmskem gledališču, pripravili slovesno predstavitev znamk, ki se je je udeležilo več uglednih osebnosti. Tako so se vabilu odzvali glavni direktor SPTTPS Miloš Mitič, pomočnik glavnega direktorja za PTT promet Karlo Kosem, direktor PTT podjetja Nova Gorica Stanko Vidmar Kogoj in drugi. Prišel je tudi avtor likovne rešitve obeh znamk, akademski slikar mag. Dimitrije Čudov iz beograjske Jugomarke. / Predsednik Filatelističnega društva Idrija Niko Jereb je v pozdravnem govoru opisal,*

kako se je pred dobrima dvema letoma porodila želja, da bi ob praznovanju izdali spominske znamke. Obsežno utemeljen predlog, podprt s priporočili, je bil vložen februarja lani, septembra pa je prišla vest o tem, da so med množico predlogov izbrali idrijskega, in to celo dve znamki. Mag. Dimitrije Čudov se je odzval vabilu idrijskih filatelistov in letos spomladi prišel v Idrijo, da se na kraju samem seznanj z okoljem in gradivom za likovno rešitev znamk, ki jih je kasneje tudi uspešno oblikoval. Niko Jereb je pojasnil tudi, da dan izida znamk ni bil naključno izbran, saj je po odkritju rude pred petsto leti začelo samorodnega živega srebra kmalu zmanjkovati, 22. junija 1508, na dan sv. Ahacija, pa so v globini 42 metrov odkrili bogato orudene plasti cinabarita, iz katerih so začeli z žganjem pridobivati velike količine živega srebra. Zatem je vse, ki so v velikem številu - tako številnega občinstva se ne bi sramovala niti veliko večja mesta - prišli na predstavitev, pozdravil predsednik Skupščine občine Idrija dr. Janez Podobnik. Poudaril je pomen jubileja pa tudi željo, da bi se mesto še naprej uspešno razvijalo. Predsednica odbora za proslavljanje jubileja Ivica Kavčič je opisala potek priprav in pa rezultate naporov, ter se sodelujočim zahvalila za njihovo delo. Z nekaj zborovskimi pesmimi je sodeloval tudi oktet. Kustos Mestnega muzeja Idrija Janez Kavčič je s pomočjo diapozitivov podrobno pojasnil vse motive oziroma detajle, ki nastopajo na znamkah (Dnevnik, Filatelija, 20. junija 1990). Na ogled pa je bilo tudi gradivo, ki je bilo uporabljeno za oblikovanje znamk in priložnostnega žiga.«

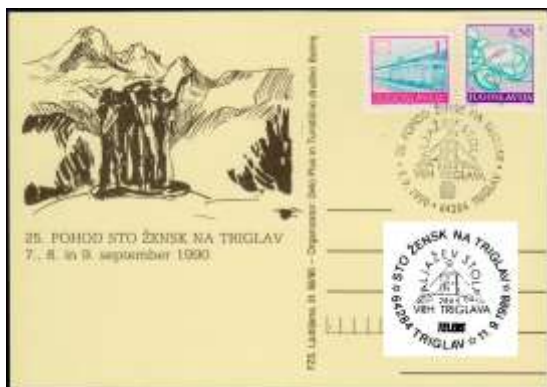
Druga vest v isti rubriki pa je bila objavljena pod naslovom **»Začasna pošta v rudniku in priložnostne izdaje / Filatelistično društvo Idrija je na dan izida in predstavitev znamk poskrbelo za atraktivno posebnost. V jašku »Delo« je na XIV. obzorju in v globini 345,4 metra pod zemljo, na nad(pod)morski višini - 6,4 metra, delovala začasna izpostava pošte 65280 Idrija. Mlada uslužbenka pošte Katja Lipovec (starejše kolegice so se bale »bergmandelca« in niso hotele v jamo; op. p.) je sprejemala in žigosala poštno pošiljke, vse pa je dodatno opremila s posebnim spominskim žigom. Kdor naleti na tako pošiljko naj se ne huduje, če je žig morda malce razmazan ali slabše odtisnjen, saj je verjetno imel prste vmes »bergmandelc«, jamski škrat, ki včasih še vedno malo ponagaja.**

Ob tej priložnosti je izšlo več priložnostnih izdaj. Jugomarka je, kakor običajno, pripravila ovitek prvega dne. Filatelistično društvo Idrija je pripravilo priložnostni poštni žig (poleg že omenjenega »globinskega«), s katerim so žigosali tudi znamke na spominskem ovitku (št. 7), za povabljenca so pripravili ličen »karnet« z znamkama in odtisnjenim priložnostnim žigom ter izdali slavnostno številko glasila FILATELIST (št. 5). Filatelistična zveza Slovenije je pripravila maksimum karti obeh znamk (št. 65 / MC 2 in št. 66 / MC 3). Zani-

mivo in vredno pohvale je, da je že nekaj časa na pošti 65280 Idrija v uporabi tudi ilustrirani strojni žig (flam; dandanes mu poštarji rečejo »slogan«, op. p.). Toda kot zanalašč je na dan izida znamk že omenjeni »bergmandelc« ponagajal tudi tu. Zaradi nerešljivih tehničnih težav sta številki datuma (22) obrnjeni na glavo, tako da bo ilustriran strojni žig »prvega dne« z napako zelo verjetno med zbiralci zelo iskan.«

Tretji rekord pa se dogaja že triinštirideset let! Glavni in odgovorni urednik tedenskega časopisa TT (Tedenska tribuna) Zoran Jerin in Ante Mahkota (oba tudi legendarna planinca/alpinista) sta se poleti leta 1966 odločila, da poskusita na najvišji vrh tako nekdanje Jugoslavije kot tudi današnje Slovenije, na 2864 metrov visoki Triglav, popeljati stotnijo žensk, ki sicer niso imele pravdosti možnosti povzpeti se nanj. Odločitev sta istega leta tudi uresničila. Prijavilo se je neverjetno veliko kandidatk za pohod, tako da je moral udeležence izbrati žreb med prispelimi prijavnicami. Že takrat so jih izzrebal vedno nekaj več, da bi na Triglav res popeljali stotnijo! Sodelavec TeTeja in udeleženec prvih pohodov, filatelista (in kasneje tudi član našega društva!) **Milan Govekar, je leta 1972 predlagal popestritev dogajanja: stotnijo žensk naj bi spremljala pošta oziroma poštarji.** Na takratnem PTT podjetju Kranj in ZP PTT Ljubljana so pokazali veliko razumevanja, zato je bil poštni žig kljub časovni stiski pripravljen v nekaj dneh. Pošta je tega leta poslovala še kot izpostava pošte Mojstrana, kamor naj bi spadal vrh Triglava. Do naslednjega leta, do drugega pohoda, je bilo dovolj časa za ureditev pravnih formalnosti za delovanje začasne pošte Triglav, ki se je tako od leta 1973 imenovala »64284 Triglav«, od 1996, ko je bila ukinjena »jugo-šestica«, pa se imenuje »4284 Triglav«. Letos se bo stotnija žensk povzpela na Triglav petdesetič, kot rečeno, bodo pri tem triinštiridesetič sodelovali tudi gorenjski poštarji. (Na slikah: dolgoletni triglavski poštar Janko Kovačič leta 1989 s službeno torbo na vrhu Triglava; spominska kartica s PPŽ, na katerem je prikazan planinski žig z vrha triglava, na tistem iz leta 1988 je še »zvezda«, na aktualnem iz leta 1989 je »zastavica« /zamenjali so jo zaradi avtentičnosti, ko so snemali film o Kugyju, pa je ostala/.)

V letih 1989 in 1990 so bili torej doseženi trije, zelo težko ponovljivi rekordi poslovanja izpostavljenih poštnih okenc: v predorski cevi pod Karavankami – **1900 metrov** horizontalno in **1100 metrov** vertikalno, v Idrijskem rudniku – vertikalno v **globini 345,4 metra, na nad(pod)morski višini –6,4 metra**, na Triglavu – **2864 metrov visoko** na gori. Pisec teh vrstic sem sodeloval pri vseh opisanih dogodkih, pri karavanškem in triglavskem tudi kot organizator vsega poštno-filatelističnega dogajanja.

POZDRAVI OD TU I N TAM

Tudi tak naslov je našel pravega.

Leon Kokošar, eden od najmlajših članov FD Idrija, se je spomnil na naše društvo in nam poslal razglednico s Kitajske.

V spomin

STANISLAV KOVAČIČ - FISH

(28. 4. 1951 - 28. 8. 2014)

Najina srečanja

Vojko Rejc

Spoznala sva se pri petnajstih, leta 1966, med počitniškim delom pri rudniku. Takrat smo ga klicali Stane. Bil je droban, precej živahen svetlolas fantič, za katerega je takrat njegov oče trdil: »Močan ni, žilav je pa, žilav!« Po dveh mesecih vsakodnevnega druženja sta se najini poti razšli. On na gimnazijo v Idriji, jaz na obrtno šolo v Kranj. Kar nekaj let je minilo, ko sva se ponovno srečala. Videval sem ga kot člana idrijske Rudarske godbe, srečeval na plesnih in družabnih prireditvah, kjer je kot bobnar igral kar v nekaj znanih idrijskih ansamblih. Glasba je bila očitno njegova velika ljubezen.

Ko sem pred desetletji v Filatelističnem društvu Idrija prevzel vlogo gospodarja seveda nisem poznal vseh članov. Toda iz tedna v teden je bil spisek krajši, dokler ni ostal samo Stanko Kovačič. Nikoli ga ni bilo na nedeljskih srečanjih, pa sem starejše člane povprašal: »Kdo pa je ta Kovačič?« Smeje so mi odgovorili: »Fish, vendar!«

Tudi nekaj naslednjih let ga ni bilo na nedeljskih filatelističnih druženjih, saj sem znamke oddajal njegovi Soniki. Tako je Fish vse bolj postajal nekakšen nevidni član našega društva. Je pa kljub temu vedno redno poravnava vse obveznosti. In ne samo to: ko je na Vagi odprl trgovino z mešanim blagom, smo ga spoznali kot dobrotnika, saj je ob promocijah društvenih filatelističnih izdaj rade volje primaknil kakšen slasten prigrizek in tudi tekoče hrane ni manjkalo.

Na Vojskem sta s Soniko gradila svoj drugi dom in tudi trgovina je zahtevala celega človeka, zato je povsem razumljivo, da je bila filatelija obrobnega pomena. Dogovorila sva se, da mu bom znamke prinašal kar v trgovino. In tako se je začelo najino dolgoletno občasno druženje na Vagi. Prihajal sem dva do trikrat na leto z vsemi novitetami, ki jih je imel naročene. Vedno je bil nasmejan in dobre volje in zmeraj sva si vzela čas za kratek klepet, ki se je običajno končal z nekakšno njegovo zaobljubo: »Ko bom v penziji pa si bom vzel več časa za filatelijo.«

Tudi lani sem se konec maja oglasil pri njem z vsem, kar je naročil. Ko sem odhajal, mi je v roke potisnil še steklenico vina, rekoč: »Za tvojo dobro voljo in konec leta se spet vidiva.« Žal je bilo to najino zadnje srečanje.

Soniko večkrat vidim, tudi posedimo skupaj in čeprav ne govorimo o Fishu, ga imamo vsi v mislih in kot je zapisala njegova hčerka Maja: »V Idriji so ga poznali prav vsi. FISH je bil in ostaja legenda.«

Sponzorjem in stalnim sodelavcem se zahvaljujemo,
da nam omogočate realizacijo idej.

OBČINA CERKNO

XXX
MESTNI MUZEJ IDRİJA

PAGIS
Računalništvo in grafika d.o.o.
Grličeva 16, 5280 Idrija

Idrijsko -
Cerkljanska
razvojna
agencija
d.o.o. Idrija

Tudi brez dolge vrste drugih sodelavcev ne bi zmogli:
hvala vam za pomoč.

OIDFA (mednarodna organizacija za klekljano in šivano čipko)

pripravlja pri nas v letu 2016 svoj redni dvoletni svetovni kongres, 17. po vrsti in ob njem občni zbor delegatov vseh 36 držav članic.

Delavnice: 20. do 23. junija 2016

Kongres: 24. do 26. junija 2016

Delavnice bodo v **Idriji**, Žireh, Železnikih in v Ljubljani.

Kongres bo na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani.

Uradni udeleženci bodo po tem še 5 dni potovali po Sloveniji.

Lani je bil tak kongres v mestu Adelaide v Avstraliji, še prej pa na Cipru.

Za Slovenijo ga bo gostila Belgija.

Slovenski pomen kratice OIDFA je napisan v prvi vrsti te objave.

Poimenovanje te organizacije v jezikih članic.

Originalno je francosko:

L'Organisation Internationale de la Dentelle au Fuseau et à l' Aiguille

Angleško je takšno:

The International Bobbin and Needle Lace Organization

Italijansko pa:

Organizzazione internazionale peri il merletto ad ago e fuselli

Nemci temu rečejo:

Internationale Organisation für Klöppel- und Nadelspitzen

Sliki predstavljata pravi poštni znamki, francosko in italijansko, ročno klekljano in šivano.

Jo bo dobila tudi Slovenija?

